

MAMLAKAT IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TURIZIMNING O'RNI NAZARIY USLUBIY ASOSLARI

Naimova Nargiza Akbarovna

Osiyo xalqaro universiteti

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: turizm, real daromad, valyuta, turizm hududlari, turizm obyekti, iqtisodiyot.

Annotatsiya

Ushbu maqolada mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda xalqaro turizimning o'rni nazariy uslubiy asoslari yoritilgan va uni rivojlantirish bo'yicha xulosa va takliflar keltirib o'tilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

Turizmda tizim deganda turizm tarmog'ida bo'ladigan munosabatlar va hodisalarning to'plami va yaxlitligi tushuniladi. Turizm bu tashqi muhit bilan o'zaro ta'sir qiluvchi turizm tashkilotlari va hududlarini o'z ichiga oluvchi munosabatlar tizimidir. Avvalambor turizm tizimidagi subyektlar va obyektlarni ajratib olamiz. Turizm subyekti deganda o'ziga xos turizm xizmatlari orqali talabni qondirishni izlayotgan turizm anjumanining ishtrokchisi tushuniladi. Turizm obyekti deganda turizmning safar maqsadiga aylanishi mumkin bo'lgan hamma narsa (vositalar) tushuniladi. Keng ko'lamda ixtisoslashgan hudud o'zining hamma turizm tarkibiy qismi bilan birga bunga misol bo'lishi mumkin. Iqtisodiy, ekologik, texnologik, siyosiy va ijtimoiy tizimlar turizm uchun tashqi muhit bo'ladi. Turizmning ahamiyatli tamoni va o'ziga xosligi uning tashqi muhitiga bog'liqligidir. Turizm bu zamonaviy menejment usullari va tamoyillaridan foydalanib boshqarilishi mumkin va kerak bo'lgan ochiq tizimdir. Turizmda tizim deganda turizm tarmog'ida bo'ladigan munosabatlar va hodisalarning to'plami va yaxlitligi tushuniladi. Turizm bu tashqi muhit bilan o'zaro ta'sir qiluvchi turizm tashkilotlari va hududlarini o'z ichiga oluvchi munosabatlar tizimidir.

Avvalambor turizm tizimida subyektlar va obyektlarni ajratib olamiz. Turizm subyekti deganda o'ziga xos turizm xizmatlari orqali talabni qondirishni izlayotgan turizm anjumanining ishtrokchisi tushuniladi. Turizm obyekti deganda:

- turizmning safar maqsadiga aylanishi real daromadning o'sishi;
- vaziyatdagi ijobiy konyunktura;
- valyutaning barqaror holati;
- Daromadlarning yanada tekis maromda taqsimlanishi.
- Salbiy ta'sir omillari:
- iqtisoddagi inqirozli holatlar (ishsizlikning o'sishi, maoshlarning qisqartirilishi, inflyatsiya);
- Salbiy konyunktura.

- O'z navbatida turizm ham iqtisodiyotga o'z vazifalarini (funktsiyalarni) bajarishi orqali ta'sir o'tkazadi:
- ishlab chiqarish;
- ish bilan ta'minlash (bevosita va bilvosita samara);
- daromad keltirish;
- nomutanosibliklarni bartaraf etish vazifasi;

Turizmni boshqarishning tarkibiy qismi.

Turizm tizim deganda turizm tarmog'ida bo'ladigan munosabatlar va hodisalarning to'plami va yaxlitligi tushuniladi. Turizm bu tashqi muhit bilan o'zaro ta'sir qiluvchi turizm tashkilotlari va hududlarini o'z ichiga oluvchi munosabatlar tizimidir. Avvalambor turizm tizimidagi subyektlar va obyektlarni ajratib olamiz. Turizm subyekti deganda o'ziga xos turizm xizmatlari orqali talabni qondirishni izlayotgan turizm anjumanining ishtrokchisi tushuniladi. Turizm obyekti deganda turizmning safar maqsadiga aylanishi mumkin bo'lgan hamma narsa (vositalar) tushuniladi. Keng ko'lamda ixtisoslashgan hudud o'zining hamma turizm tarkibiy qismi bilan birga bunga misol bo'lishi mumkin. Iqtisodiy, ekologik, texnologik, siyosiy va ijtimoiy tizimlar turizm uchun tashqi muhit bo'ladi. Turizmning ahamiyatli tamoni va o'ziga xosligi uning tashqi muhitiga bog'liqligidir. Turizm bu zamonaviy menejment usullari va tamoyillaridan foydalanib boshqarilishi mumkin va kerak bo'lgan ochiq tizimdir. Turizm tizimi va tashqi muhitining o'zaro ta'sirini ko'rib chiqamiz. Iqtisodiyot turizm rivojlanishiga ijobiy ta'sir o'tkazgani kabi, salbiy ta'sir etishi ham mumkin.

Ijobiy ta'sirlar:

- real daromadning o'sishi;
- vaziyatdagi ijobiy konyunktura;
- valyutaning barqaror holati;
- daromadlarning yanada tekis maromda taqsimlanishi.
- Salbiy ta'sir omillari:
- iqtisodidagi inqirozli holatlar (ishsizlikning o'sishi, maoshlarning qisqartirilishi, inflyatsiya);
- salbiy konyunktura.
- O'z navbatida turizm ham iqtisodiyotga o'z vazifalarini (funktsiyalarni) bajarishi orqali ta'sir o'tkazadi:
- ishlab chiqarish;
- ish bilan ta'minlash (bevosita va bilvosita samara);
- daromad keltirish;
- nomutanosibliklarni bartaraf etish vazifasi;
- to'lov balansini muvozanatlashtirish vazifasi. (4-5 vazifani batafsil tushuntiramiz.)

Nomutanosibliklarni bartaraf etish vazifasi sanoati rivojlanmagan hududlarda iqtisodiy rivojlanishga yordam berishdan iborat. Odatda, turistlarni sanoati rivojlanmagan hududlar, u yerning inson ta'sir ko'rsatmagan, boshlang'ich holati saqlangan lanshaftlari qiziqtiradi. Ko'pincha, asosan qishloq xo'jaligi rivojlangan hududlar. Mahalliy aholi uchun turizm muhim qo'shimcha daromad manbaidir. To'lov balansini muvozanatlashtirish vazifasi. O'zbekistonda turizmning rivojlanishi savdo va to'lov balansining musbat saldosi o'rnatilishiga ijobiy ta'sir etadi. Ekologiya va turizm o'zaro bog'liqdir. Tabiiy muhitni saqlamoq, bu turizmning muhim xomashyo manbai ekaniga hech qanday shubha yo'q.

Turizm rivojlanishining salbiy tomonlaridan birini quydagicha ifoda etish mumkin: turizm yashash makonining buzilishiga sababchi bo'lmoqda, lekin iqtisodiy o'sish ning omili bo'lganligi uchun undan voz kecholmaymiz. Bu muammoning echimlarini alohida shaxs va davlat darajasida ko'rish mumkin. Alohida shaxs darajasida ko'rsak, har bir turist tabiatni muhofaza qilish kerakligini anglashi shart.

Davlat darajasida esa yengil turizm rivojlanishi kerak. Yengil turizm atrof-muhit, dam olish va iqtisodiy qayta ishlab chiqish orasida muvozanatni saqlashga intiladi. Yangicha ekologik fikrlash turizm uchun mas'ul shaxslarga ham yetib borishi kerak. Bu boradagi siyosat atrof-muhit saqlanishiga yordam berishi lozim. Ijtimoiy soha va turizm. Turistlarlar tomonidan ma'lum bir hududni o'zlashtirish jarayonida to'rt madaniyat uchrashadi: turistlar kelgan hudud madaniyati; dam olish madaniyati (turmush tarzi, turistlarning dam olish vaqtidagi xatti-harakati); mahalliy aholi madaniyati va xizmat ko'rsatish madaniyati. Turizm hududi rivojlanishida mahalliy aholi o'zga madaniyatni anglashning bir necha bosqichidan o'tadi. Turistlar tashrif buyurayotgan mamlakatning ijtimoiy muhitga ta'siri ijobiy bo'lgani kabi, salbiy ham bo'lishi mumkin. Siyosatning turizm rivojlanishiga ta'siri. Davlat siyosat orqali turizmning rivojlanishiga ta'sir o'tkazadi. Turizm siyosati bir maqsadga qaratilgan turizm rivojlanishini qo'llab-quvvatlashdir. Turizm siyosatini turizm ittifoqlari va birlashmalari kabi nodavlat tashkilotlari ham olib borishi mumkin. Siyosat olamida turizmga ta'sir o'tkazuvchi bir necha tarkibiy elementlar mavjud: iqtisodiy siyosat, yo'lovchilarni tashish siyosati, ijtimoiy siyosat, hududiy siyosat, madaniyat siyosati va dam olish siyosati. Iqtisodiy siyosat odatda butun iqtisodiyotning rivojlanishi hamda turizmga xalq xo'jaligining tarmog'i sifatida ta'sir o'tkazadi. Yo'lovchilarni tashish siyosati. Turizm safar va joylashishdan iborat bo'lgani uchun bu siyosat turizmga to'g'ridan-tog'ri tarif (yo'l kira jadvali), yo'llar, aloqalar, transport vositalari orqali ta'sir o'tkazadi. Ijtimoiy siyosat orqali davlat turizmga ta'sir o'tkazadi. Ular 3 sohaga bo'linadi: transport texnikasi, mehmonxona va restoranlarni jihozlash, kommunikatsiya texnikasi. Turistlarga taklif etilgan transportga dengiz, temir yo'l, havo transport vositalari kiradi.

Mehmonxona va restoran texnikasi oxirgi vaqtlarda ancha yaxshilangan. Axborot tizimlari ahamiyatli ravishda turizm bozori axborotlari tarqalishini yaxshiladi va safar qarorini qabul qilishni yengillashtirdi:

- Internet orqali kompyuter yordamida zaxiralash tizimi;
- elektron usulda transport vositalari harakati va tariflar haqidagi axborotga so'rov berish;
- Poezd va samolyot biletlarini avtomatlashtirilgan usulda sotib olish.

Turizm hududlari, korxonalari va tashkilotlari. Turizm obyektini uch komponentni o'z ichiga oladi: turizm hududi, turizm tashkiloti va turizm korxonasi. Turizm hududini aniqlashda bir necha yondashuv mavjud, ular quyidagi savollarga beriladigan javoblarga bog'liq: turizm safari uchun tanlangan hududni qanday aniqlash mumkin va turizm maqsadi sifatida qanday o'lchamlarga ega bo'lgan hudud bozor segmentlari tomonidan qabul qilinadi? BTT (VTO) dam olish maqsadi, o'qitish jarayoni yoki sog'lomlashtirishni tashkil qilish uchun zarur bo'lgan keng maxsus qurilmalar va xizmatlarga ega bo'lgan hududga turizm hududi deb ta'rif beradi. Turizm hududi bu safar maqsadi va turizm mahsuloti. "Turizm hududi" deb turist safar maqsadi uchun tanlangan jug'rofiy hududni tushunishadi. Bunday hududda turist yetib kelishi, joylashishi, ovqatlanishi va dam olishini tashkil qilish uchun zarur bo'lgan hamma sharoit muhayyo.

Butun jahon va turizm kengashi ma'lumotiga ko'ra turizmning jahon YaIMdagi ulushi 10,3% ni yillik o'sishi sura'ti 3,5%ni tashkil etadi. Ushbu sohadagi o'sish sura'ti ketma-ket 9 yildan buyon jahon YaIM o'sish o'sish sura'tidan yuqori bo'lmoqda. Turizm yangi ish o'rinlarni yaratish bo'yicha ham dunyo iqtisodiyotining muhim lokomotiv bo'lib turibdi. Dunyo bo'yicha oxirgi 5 yilda yaratilgan yangi ish o'rinlarining 4 dan bir qismi ham aynan turizm sohasiga tegishli. Bu yangi texnologiyalarning jalb

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi «O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5847-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/4545884>

qilinishi bilan personalning qisqarishiga olib kelmaydigan iqtisodiyotning kam sonli tarmoqlaridan biridir.

Turizm sohasi COVID-19 dan keyingi davrda ham yangi ish o'rinlarini yaratish orqali hamda tashrif buyuruvchilarning turistik manzillariga qaytishi hisobiga jahon iqtisodiyotini tiklashda hal qiluvchi soha bo'lib maydonga chiqadi. Butunjahon turizm va sayohatlar kengashi ma'lumotlariga ko'ra O'zbekistonda 2019-yilda turizmning YaIMdagi ulushi 3,4%ni, yillik o'sish sur'ati esa 12,3%ni tashkil etadi. Turizm sohasida band bo'lganlar soni 601,7 ming kishiga teng bo'lib ular umumiy bandlarining 4,6%ni tashkil etadi. Turizm xizmatlari exportining mamalakat umumiy exportidagi ulushi 21,1%ga teng bo'ldi.

Butun jahon va sayohatlar kengashi metodologiyasiga ko'ra turizm mamlakat iqtisodiyotiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi, shuningdek milliy iqtisodiyot tarkibidagi to'laonlitarmoq sifatida ham gavdalanadi. Turistik safarlar turistlar tomonidan muayyan tovar va xizmatlarga talabni taqazo qiladi hamda ushbu tovar xizmatlarning ko'proq ishlab chiqarilishiga olib keladi, natijada mamlakat YaMI hajmi ortadi. Shuningdek turizm soha rivojlanish bo'yicha unga yaqin bo'lgan tarmoqlaridan ham ko'proq qo'shilgan qiymatni yaratadi.

Mamlakat xalqaro turizm bozori jarayonlarida ishtiroki orqali valyuta kirib kelishini ta'minlaydi hamda to'lov balansi holatining yaxshilanishiga olib keladi. Daromadlarning xalqaro turizm tomonidan generatsiyasi iqtisodiyotning boshqa tarmoqlariga kiritiladigan investitsiyalariga ham ta'sir ko'rsatadi. Bu esa multiplikativ samara orqali iqtisodiy o'sish va rivojlanishga olib keladi. Shunday qilib ishlab chiqarishni rivojlantirishdan tashqari, mamalakat infratuzilmasi va transport, aloqa linyalari, savdoaloqalarini va boshqalarni takomillashtiradi, bu esa oxir-oqibat iqtisodiy turizmning qayta tuzilishiga olib keladi. Bundan tashqari turizm turistik manzillarda turistlarning turli tova va xizmatlarga talabi sababli turizm bozoriga bilvosita xizmat ko'rsatuvchi sohalardagi ishlab chiqaruvchini tog'ridan to'g'ri rag'bandlantiradi hamda yangi tarmoq va faoliyat shakillarini yaratish orqali mamalakatning iqtisodiy tarkibini diversifikatsilaydi. Turizm sohasida va uni bilvosita qo'llab quvvatlovchi sohalarda yangi ish o'rinlarini vujudga keladi va ular mamalakatdagi ishsizlik darajasini kamaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Shamsiya, A. (2023). HR MANAGEMENT AND COACHING IN THE INNOVATIVE ECONOMY AS A METHOD OF BUSINESS MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, 2(10), 712-717.
2. Abidovna, A. S. (2024). The Importance of Personnel Management in the Operations of an Organization. *Miasto Przyszłości*, 49, 971-975.
3. Alimova, S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch.
4. Рахматов, Ж. А. Алимova, Ш. А. & Бобомуродов, К. Х. (2021). Стратегия инвестиционной политики Республики Узбекистан.
5. Алимova, Ш. А. (2021). ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА КАК НОВЫЙ ЭТАП ГЛОБАЛИЗАЦИИ. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ И РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ, 234-238.
6. Alimova, S. (2024). NEW APPROACHES TO THE EFFECTIVENESS OF INTERACTION BETWEEN PROFESSIONAL EDUCATION AND EMPLOYERS. *Modern Science and Research*, 3(7), 211-218.
7. Abidovna, A. S. (2024). COMMUNICATION PROCESS MANAGEMENT AS A TOOL TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF MODERN ORGANIZATIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 211-217.

8. Bazarova, M. (2024). MARKETING MANAGEMENT STRATEGY'S IMPORTANCE AND MODERN CONCEPT. *Modern Science and Research*, 3(6).
9. Bazarova, M. (2024). FEATURES OF BANKING MANAGEMENT IN THE ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS. *Modern Science and Research*, 3(6).
10. Хайитов, Ш. Н., & Базарова, М. С. (2020). Роль иностранных инвестиций в развитии экономики Республики Узбекистан. In *Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации* (pp. 284-287).
11. Базарова, М. С., & Пулатов, Ш. Ш. (2019). Проблемы банковской системы узбекистана и пути их решения. *Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации*, 131-133.
12. Bazarova, M. S. (2022). FACTORS THAT ENSURE THE SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF A SYSTEM OF KEY PERFORMANCE INDICATORS IN THE FIELD OF HIGHER EDUCATION. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 582-586.
13. Базарова, М. С. (2021). ЭКОНОМИКА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ЕЁ РАЗВИТИИ. In *Современные проблемы социально-экономических систем в условиях глобализации* (pp. 350-354).
14. Khudoynazarovich, S. A. (2023). CREATING VALUE IN A TOURIST DESTINATION.
15. Xudoynazarovich, S. A. (2024). KORXONA VA TASHKILOTLARDA PERSONALNI BOSHQARISH TIZIMI VA TAMOYILLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 685-690.
16. Shadiyev, A. (2024). TA'LIM MENEJMENTI. TA'LIMNI BOSHQARISH USULLARI VA QARORLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
17. Khudoynazarovich, S. A. (2021). An Opportunity of Internet Marketing in Tourism Sphere. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(3), 356-361.
18. Shadiyev, A. (2022). EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF SINGAPORE TOURISM IN UZBEKISTAN. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ* (buxdu.uz), 23(23).
19. Ibdulloevich, I. E. (2024). XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.
20. Ibdulloevich, I. E. (2024). XIZMATLAR SIFATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.
21. Ibdulloevich, I. E. (2024). Ijtimoiy Soliq Stavkasini Kamaytirish Orqali Davlat Budjeti Daromatlarini Oshirish Imkoniyatlari. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 348-353.
22. Ikromov, E. (2024). SCIENTIFIC AND THEORETICAL BASIS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF SERVICE ENTERPRISES. *Modern Science and Research*, 3(2), 103-109.
23. Ikromov, E. (2024). FEATURES AND ADVANTAGES OF SERVICE ENTERPRISES. *Modern Science and Research*, 3(2), 98-102.
24. Khalilov, B. B. (2024). INTERNATIONAL ACCOUNTING ANALYSIS. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 740-745.
25. Халилов, Б. Б., & Курбанов, Ф. Г. (2020). Важность подготовки кадров в экономике. *Вопросы науки и образования*, (6 (90)), 12-14.
26. Khalilov, B. B. (2024). ROLE OF INTERNAL AUDITING IN INTERNATIONAL COMPANIES. *Gospodarka i Innowacje.*, 47, 413-419.

27. Bakhodirovich, K. B. (2023). CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF IMPROVING ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. *IMRAS*, 6(6), 161-165.
28. Bahodirovich, K. B. (2023). The International Financial Reporting Standards (IFRS) Mean to Businesses and Investors in Uzbekistan. *Miasto Przyszłości*, 42, 746-750.
29. Nafisa, R. (2024). THE PLACE AND ROLE OF TOURISM IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 279-284.
30. Mukhammedrzaevna, T. M., Bakhridinovna, A. N., & Olimovna, R. N. TOURIST LOGISTICS AND SUPPLY CHAIN MANAGEMENT: STRATEGIES FOR REDUCING COST AND IMPROVING SERVICE. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*, 90.
31. қизи Рахмонкулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. " Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал, 6(14).
32. Орипов, М. А., Аминова, Н. Б., & Рахманкулова, Н. О. (2020). Экологически чистое и устойчивое управление цепочками поставок в экономике платформы. *Вестник науки и образования*, (13-2 (91)), 28-30.
33. Bakhridinovna, A. N., & Kizi, R. N. O. (2021). The impact of the digital economy on resource consumption.
34. Nafisa, R. (2024). THE ROLE OF THE MODERN MANAGER IN THE ECONOMY. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 148-154.
35. Raxmonqulova, N. (2023). THE DEVELOPMENT OF CRYPTOCURRENCIES IN THE DIGITAL ECONOMY. *Modern Science and Research*, 2(10), 192-194.
36. Ruzmetov, B., Jumaeva, Z. K., & Xudayarova, M. (2021). International experience in attracting foreign direct investment. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(4), 38-43.
37. ЖУМАЕВА, З. СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ТОЧЕК ПРОИЗВОДСТВЕННОГО РОСТА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ. *ЭКОНОМИКА*, 4, 455-458.
38. Жумаева, З. К. (2023). Потенциал инвестиционной стратегии развития региона. *Gospodarka i Innowacje*. 41, 333-337.
39. Jumayeva, Z. (2024). THE NEED FOR AN INNOVATIVE APPROACH IN MANAGING ORGANIZATIONS. *Modern Science and Research*, 3(1), 557-562.
40. Ruzmetov, B., Ruzmetov, S., Bakhtiyarov, S., Dzhumaeva, Z., & Juraev, K. (2023). Formation of supporting points for production growth based on diversification of the regional industry. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 449, p. 01001). EDP Sciences.
41. Jumayeva, Z. Q. (2024). METHODOLOGY OF DEVELOPMENT OF COMPREHENSIVE DEVELOPMENT PROGRAMS OF THE REGION BASED ON THE ACTIVATION OF INVESTMENT PROCESSES. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 4(7), 137-140.
42. Hakimovich, T. M. (2024). Iqdisodiy Nochor Korxonalarini Moliyaviy Soglomlashtirishning Moliya-Kredit Mexanizmlarini Takomillashtirish.
43. Hakimovich, T. M. (2024). KORPORATIV KORXONALARDA ISH O'RINLARINI YARATISH VA BANDLIKNI TA'MINLASHNING SAMARALI USULLARI.

44. Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA INVESTITSIYA JALB QILISH.
45. Hakimovich, T. M. (2024). ZAMONAVIY MENEJMENT YONDASHUVLARI ASOSIDA XALQ TA'LIMI TIZIMINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.
46. Hakimovich, T. M. (2024). XIZMAT KO'RSATISH SOHASI RIVOJLANISHINING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI VA TAMOYILLARI. *Gospodarka i Innowacje*. 48, 341-347.
47. Toshov, M. (2024). IMPROVING PUBLIC EDUCATION SYSTEM MANAGEMENT BASED ON MODERN MANAGEMENT APPROACHES. *Modern Science and Research*, 3(6), 716-722.
48. Toshov, M. (2024). WAYS TO DEVELOP AGROTOURISM AND ITS INFRASTRUCTURE IN POST-PANDEMIC CONDITIONS. *Modern Science and Research*, 3(6), 723-729.
49. Toshov, M. (2024). EFFECTIVE METHODS OF CREATING JOBS AND PROVIDING EMPLOYMENT IN CORPORATE ENTERPRISES. *Modern Science and Research*, 3(6), 710-715.
50. Toshov, M. (2024). ATTRACTING INVESTMENT TO THE DEVELOPMENT OF BUSINESS ACTIVITIES IN THE REGIONS. *Modern Science and Research*, 3(6), 696-702.
51. Sodiqova, N. (2024). THE MAIN STAGES OF THE INNOVATION PROCESS IN THE ENTERPRISE AND ITS MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, 3(6), 703-709.
52. Sodiqova, N. (2024). MANAGEMENT OF INNOVATIONS IN ENTERPRISE ACTIVITY OPPORTUNITIES TO USE FOREIGN EXPERIENCE. *Modern Science and Research*, 3(6), 688-695.
53. Sodiqova, N. (2024). THE MAIN METHODS OF SELECTING INNOVATIVE PROJECTS. *Modern Science and Research*, 3(6), 682-687.
54. Turayevna, S. N. (2024). THE ESSENCE AND CONTENT OF THE CONCEPT OF EMPLOYEE MOTIVATION IN BUSINESS MANAGEMENT. *Gospodarka i Innowacje*. 48, 554-558.
55. Sodiqova, N. (2024). KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BAHOLASH TARTIBI VA TANLASH USULLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
56. Sodiqova, N. (2024). KORXONADA INNOVATSIYANING MOHIYATI VA UNING ASOSIY TUSHUNCHALARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
57. To'rayevna, S. N. (2024). YANGI IQTISODIYOT VA UNING MOLIYA BOZORLARIGA TA'SIRI. *Gospodarka i Innowacje*. (45), 333-339.
58. Turayevna, S. N. (2024). THE EFFECT OF LABOR PROMOTION ON WORK EFFICIENCY. *Gospodarka i Innowacje*. 49, 142-147.
59. Bustonovna, D. Z. (2024). CREATIVE THINKING AND ITS APPLICATION IN ECONOMICS.[Data set]. Zenodo.
60. Bostonovna, D. Z. (2023). CONCEPTUAL BASIS OF IMPROVEMENT OF BANK AUDIT IN COMMERCIAL BANKS. *IMRAS*, 6(6), 118-124.
61. Bostonovna, D. Z. (2023). USE OF FOREIGN EXPERIENCE IN IMPROVING THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF COMMERCIAL BANKS. *International Journal of Education, Social Science & Humanities*. Finland Academic Research Science Publishers, 11(9), 607-613.
62. Bostonovna, D. Z. (2023). WAYS OF USING REENGINEERING IN ENTERPRISES. *International Journal of Education, Social Science & Humanities*. Finland Academic Research Science Publishers, 11(7), 430-435.

63. Bostonovna, D. Z. (2023). CONCEPTUAL BASIS OF IMPROVEMENT OF BANK AUDIT IN COMMERCIAL BANKS. IMRAS, 6(6), 118-124.
64. Jumayeva, Z. (2024). ROLE OF THE STATE IN REGULATING THE ECONOMY. Modern Science and Research, 3(1), 511-516.
65. Akbarovna, N. N. (2024). XIZMAT KO 'RSATISH SOHASINING TASNIFIY BELGILARI. Gospodarka i Innowacje. 48, 357-364.
66. Akbarovna, N. N. (2024). OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF CRYPTOCURRENCIES IN THE DIGITAL ECONOMY. Gospodarka i Innowacje. (45), 320-326.
67. Akbarovna, N. N. (2024). XIZMAT KO 'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO 'RSATKICHLARI. Gospodarka i Innowacje. 46, 326-335.
68. Naimova, N. (2024). STRATEGY OF DIGITALIZATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES OF THE STATE TAX COMMITTEE. Modern Science and Research, 3(2), 635-641.
69. Akbarovna, N. N. (2024). KORXONADA MEHNAT FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING MOHIYATI VA ASOSLARI. Gospodarka i Innowacje. 49, 133-141.
70. Akbarovna, N. N. (2023). RAQAMLI IQTISODIYOTDA MOLIYA VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING ORNI. Gospodarka i Innowacje. 41, 446-449.
71. Naimova, N. (2024). DIGITALIZATION IN OUR COUNTRY'S EDUCATION SYSTEM AND APPLICATION IN THE DIGITAL WORLD. Modern Science and Research, 3(1), 912-917.
72. Mahmudovna, Q. G. (2024). RAQOBAT STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHDA RAQOBATNI BAHOLASH USULLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI. Gospodarka i Innowacje. 48, 715-720.
73. Mahmudovna, Q. G. (2024). Oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion faoliyatning ahamiyati.
74. Mahmudovna, Q. G. (2024). Oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini tavsiflovchi omillar. Gospodarka i Innowacje., 46, 620-627.
75. Mahmudovna, G. G. (2024). Competitive strategies, the importance of using innovation in their implementation. Iqtisodiyot va zamonaviy texnologiya jurnali| journal of economy and modern technology, 3(5), 8-14.
76. Mahmudovna, Q. G. (2024). Raqobat strategiyalari, ularni amalga oshirishda innovatsiyalardan foydalanishning ahamiyati. Iqtisodiyot va zamonaviy texnologiya jurnali| journal of economy and modern technology, 3(5), 15-21.